

Savivaldybių švietimo skyrių ir mokyklų poreikiai integruojant tiesioginės migracijos patirties turinčius vaikus

Mokyklų tinklo funkcijos ir suinteresuotųjų šalių atsakomybės

PARENGĖ:

dr. Sandra Kairė
Kurk Lietuvai

BENDROJI INFORMACIJA APIE VIEŠĄJĄ KONSULTACIJĄ

Viešoji konsultacija, skirta išsiaiškinti mokyklų, dirbančių su į Lietuvą grįžusiais / atvykusiais vaikais turimus poreikius sėkmingam integravimui į švietimo sistemą, atlikta 2019 metų balandžio - gegužės mėnesiais ir apima 2 etapus:

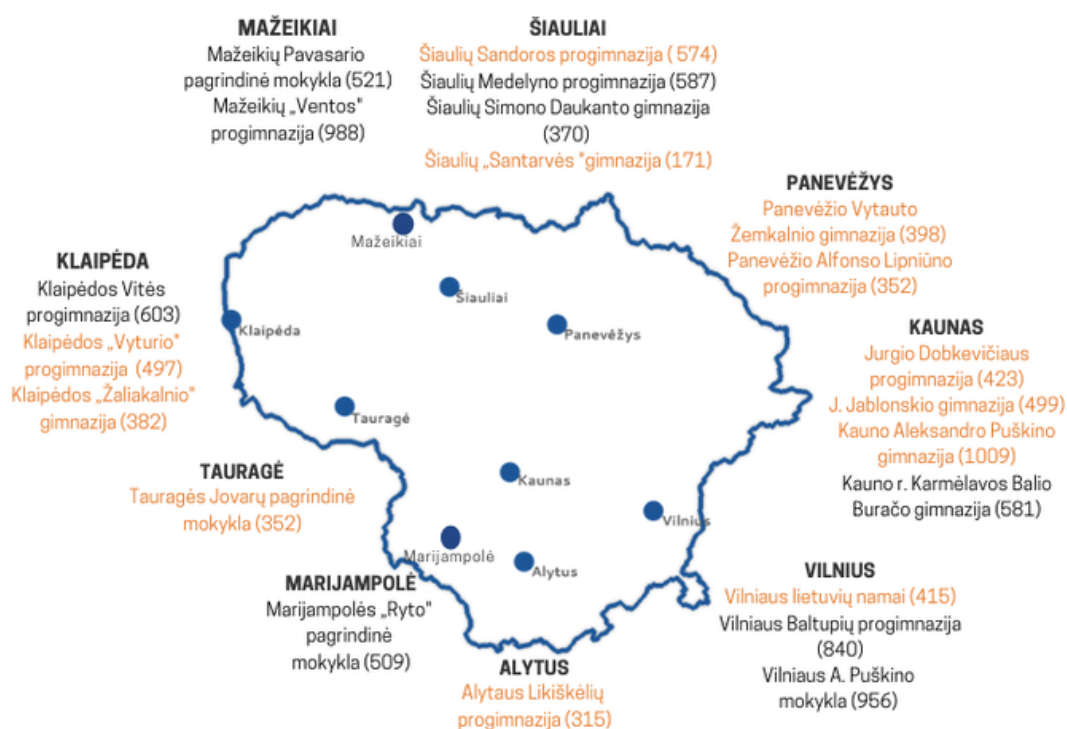
a) pirmajame etape atlikta **10 atrinktų savivaldybių švietimo skyrių vedėjų kiekybinė apklausa**. Apklausai sukurtas kiekybinis uždaro ir atviro pobūdžio klausimynas. Apklausa atlikta balandžio mėnesį.

b) antrame etape **apklausa 21 identifikuota mokykla**, įtraukta į kuriamą mokyklų, dirbančių su grįžtančiais / atvykstančiais vaikais tinklą. Mokyklų apklausa susidėjo iš dviejų dalių: *focus grupės ir kiekybinės apklausos*.

Focus grupė su 12 mokyklų atstovais atlikta Kauno Jurgio Dobkevičiaus progimnazijoje. *Focus grupėje* dalyvavo:

1. Alytaus Likiškėlių progimnazija
2. Kauno Jurgio Dobkevičiaus progimnazija
3. Kauno J. Jablonskio gimnazija
4. Kauno A. Puškino gimnazija
5. Klaipėdos Vyturio progimnazija
6. Klaipėdos Žaliakalnio gimnazija
7. Panevėžio Vytauto Žemkalnio gimnazija
8. Panevėžio Alfonso Lipniūno progimnazija
9. Šiaulių Sandoros progimnazija
10. Šiaulių Simono Daukanto gimnazija
11. Tauragės Jovarų pagrindinė mokykla
12. Vilniaus lietuvių namai

Kiekybinė apklausa atlikta su likusiomis 9 mokyklomis išsiuntus iš anksto parengtus klausimynus (*žemiau žemėlapyje oranžine spalva pažymėtos mokyklos, dalyvavusios focus grupėje, juoda - mokyklos, dalyvavusios kiekybinėje apklausoje*).

Savivaldybių švietimo skyrių apklausa

Atlikta apklausa apima 2 pagrindinius segmentus:

Kokią paramą savivaldybių švietimo skyriai teikė mokykloms priimančioms grįžtančius / atvykstančius vaikus 2018/2019 mokslo metais?

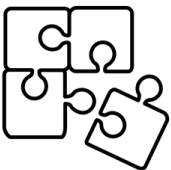
Kokie didžiausi iššūkiai kyla savivaldybių švietimo skyriams siekiant užtikrinti visuminį grįžusio / atvykusio vaiko integracijos procesą?

Savivaldybių švietimo skyrių skiriama parama mokykloms 2018/2019 m.m. (išdėstyta pagal daugiausiai savivaldybių taikomas priemones):

1. finansavo lietuvių kalbos mokymą, t.y. teikė paramą išlyginamajai klasei (Panevėžio miesto ir Tauragės rajono savivaldybės) finansuoti ir/ar mobiliajai grupei organizuoti (Marijampolės ir Tauragės rajono savivaldybės);
2. skyrė finansavimą papildomoms mokytojo (lietuvių kalbos) valandoms finansuoti (Mažeikių rajono savivaldybė);
3. skyrė finansavimą Lietuvybės centrai įkurti (Alytaus miesto savivaldybė);
4. skyrė paramą seminarų / mokymų organizavimui savo savivaldybėje (Vilniaus ir Klaipėdos miestų savivaldybės);
5. teikė informacinę pagalbą mokykloms (Vilniaus miesto savivaldybė).

Didžiausias iššūkis, kylantis savivaldybių švietimo skyriams - reikiamo finansavimo mokykloms skyrimas

Savivaldybių švietimo skyriams kylantys iššūkiai (išdėstyta pagal daugiausiai savivaldybių įvardintus iššūkius):

1. Skirti finansavimą išlyginamajai klasei organizuoti (Tauragės rajono, Marijampolės, Jurbarko rajono, Alytaus miesto savivaldybės);
2. Skirti finansavimą išlyginamajai mobiliajai grupei organizuoti (Tauragės rajono, Marijampolės, Jurbarko rajono, Alytaus miesto savivaldybės);
3. Skirti papildomą finansavimą mokykloms teikti šiems vaikams švietimo pagalbą (Tauragės rajono, Jurbarko rajono, Alytaus miesto savivaldybės);
4. Užtikrinti reikiamą ir išsamią informaciją besikreipiančioms lietuvių/užsieniečių šeimoms dėl mokyklų, galinčių Jūsų savivaldybėje priimti jų vaikus mokytis (Panevėžio miesto, Marijampolės, Alytaus miesto savivaldybės);
5. Skirti papildomą finansavimą mokytojų kvalifikacijai tobulinti šių vaikų integracijos į švietimo sistemą aspektu (Tauragės rajono, Jurbarko rajono, Alytaus miesto savivaldybės).

Į tinklą įtrauktų mokyklų apklausa

Į tinklą įtrauktų mokyklų apklausą sudaro 3 segmentai:

Kas lemia sėkmingą grįžusio / atvykusio vaiko integraciją į švietimo sistemą?

Kokios šiuo metu mokyklose taikomos priemonės labiausiai pasiteisina?

Kokie didžiausi Jūsų mokyklos poreikiai siekiant sėkmingai integruoti grįžusį/atvykusį vaiką iš mokymosi, socialinės ir emocinės perspektyvos?

Kas lemia sėkmingą tiesioginės migracijos patirties turinčio vaiko integraciją į švietimo sistemą?

Pirmiausiai dauguma mokyklų išryškino **tinkamo mokyklos pasirengimo vaiko integracijos procesui** aspektą. Šiuo atveju svarbu mokykloms tinkamai pasiruošti integruoti vaiką ne tik mokymosi, bet ir psichosocialiniu ir emociniu lygmenimis. Daugumos mokyklų teigimu, **tinkamą mokyklų pasiruošimą lemia** (išdėstyta pagal mokyklų minėtus prioritetus):

1. personalo pasirengimas: *a) mokytojai ir mokytojai pagalbininkai:* tinkamas jų pasirengimas, jų pozityvios nuostatos grįžusių/atvykusių vaikų atžvilgiu, entuziazmas dirbant su grįžusiais / atvykusiais vaikais, *b) švietimo pagalbos specialistų kompetencija.*

2. taikomos tikslingos priemonės, ypatingai individualaus mokymo(si) plano sudarymas, kitų vaikų mentorystė, tinkamų sąlygų išmokti lietuvių kalbą sudarymas ir grįžusių/atvykusių vaikų konsultavimas.

3. suteikiama pagalba klasėms, į kurias integruojamas grįžęs /atvykęs vaikas.

Anot apklausų mokyklų, antrasis dėmuo, lemiantis sėkmingą tiesioginės migracijos patirties turinčių vaikų integracijos procesą - **tėvai.** Šiuo atžvilgiu mokyklos pabrėžė tėvų pasiruošimą grįžti atvykti į Lietuvą ir vaiko paruošimą grįžimui / atvykimui į Lietuvą (pvz. sąlygų sudarymas vaikui prieš atvykstanti mokytis nuotoliniu būdu). Didelę reikšmę turi tėvų požiūris į esamą vaiko situaciją bei jų įsiklausymas į mokyklų teikiamus poreikius. Šiuo aspektu yra svarbus bendradarbiavimas tarp mokyklos ir tėvų/šeimoms užtikrinimas.

Trečiasis dėmuo - vaikas. Sėkmingą integracijos į švietimo sistemą procesą užtikrina turimos vaiko pakankamos lietuvių kalbos žinios ir mokinio turima motyvacija tiek būti Lietuvoje, tiek mokytis. Šie veiksniai ypatingai aktualūs vyresniame amžiuje.

Ketvirtasis dėmuo - teisės aktų dermė, leidžianti mokykloms užtikrinti sklandų ir visuminį integracijos procesą.

Kokios konkrečios priemonės, taikomos integruojant į Lietuvą grįžusį / atvykusį vaiką mokykloje, šiuo metu mokykloje labiausiai pasiteisina?

Labiausiai mokyklose pasiteisinančios priemonės:

individualaus plano sudarymas;
individualios lietuvių kalbos ir/ar kitų mokomųjų dalykų pedagogų konsultacijos;
neformaliojo švietimo užsiėmimai;
tėvų konsultacijos.

Pasiteisinančios, tačiau rečiau mokyklose taikomos priemonės:

kitų vaikų mentorystė;
švietimo pagalbos specialistų konsultacijos;
lietuvių kalbos mokymas išlyginamosiose grupėse.

Kitos mokyklų įvardintos pasiteisinančios priemonės:

mokytojas pagalbininkas (iki 3 mėnesių),
klasės paruošimas grįžusio / atvykusio vaiko integracijai.

Pagrindiniai mokyklų poreikiai

Mokyklų poreikiai siekiant užtikrinti grįžusio / atvykusio vaiko **mokymosi integraciją** (išdėstyta prioritetine tvarka):

1. Žinių lygio įvertinimo metodikos/gairių, ypač ypatingai vyresnėse klasėse. Mokyklos yra sukūrusios savo žinių įvertinimo testus, tačiau norėtų bendrojo vardiklio, kaip būtų galima vertinti turimą vaiko žinių lygį;
2. Didaktinės ir specializuotos metodinės medžiagos poreikis tokiomis temomis, kaip darbo su mokiniais organizavimas ir koordinavimas, kaip sėkmingiau dirbti su tokiais mokiniais;
3. Mokytojų padėjėjų (ir užsienio kalbos konsultantų) poreikis mokyklose;
4. Papildomų valandų finansavimo poreikis individualioms *lietuvių kalbos/kitų mokomųjų dalykų* konsultacijoms bei *klasių auklėtojams* darbui su grįžusiais / atvykusiais mokiniais ir jo šeima;
5. Išlyginamosios klasės ar grupės sudarymas mažesnėse savivaldybėse buriant skirtingose mokyklose esančius grįžusius/atvykusius vaikus;
6. Seminarų mokytojų kvalifikacijos tobulinimui;
7. Specialistų trūkumas, ypač ypatingai mažesnėse savivaldybėse, tiek mokytojų, tiek švietimo pagalbos specialistų;

Pagrindinis apklausų mokyklų poreikis siekiant užtikrinti grįžusio / atvykusio vaiko **psichosocialinę ir emocinę integraciją** - *įsteigti papildomus psichologo ir socialinio pedagogo etatus, kurie tikslingai rūpintųsi grįžtančių / atvykstančių mokinių integravimu ir specializuotųsi sprendžiant būtent šių mokinių ir jų šeimų problemas.*

Kaip įsivaizduojate mokyklų tinklą (mokyklų apklausos)?

Į tinklą įtrauktų mokyklų apklausą sudaro 3 segmentai:

Kokius mokyklų poreikius turėtų patenkinti kuriamas mokyklų tinklas?

Kokias funkcijas mokyklų tinklas turėtų atlikti?

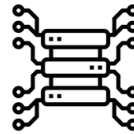
Kokias atsakomybes turėtų prisiimti mokyklų tinklo narės, savivaldybių švietimo skyriai ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija?

Kokius mokyklų poreikius turėtų patenkinti kuriamas mokyklų tinklas?

1. mokytojų profesinės kompetencijos auginimas, kaip dalijimosi patirtimi užtikrinimas, reguliarūs seminarai ir mokymai, konsultavimasis su kitais mokytojais, kurie turi panašios patirties

2. aprūpinimas metodinėmis priemonėmis, mokomąja medžiaga, reikiama vadovėliais dirbant su į Lietuvą grįžtančiais/atvykstančiais vaikais

3. būtino finansavimo (kaip papildomų konsultavimo valandų, mokytojų asistentų/padėjėjų) užtikrinimas

4. bendradarbiavimo/konsultavimosi su kitomis ugdymo įstaigomis, turinčiomis panašios patirties užtikrinimas

5. dalijimasis tarpusavyje aktualia informacija

Kokias funkcijas turėtų atlikti kuriamas mokyklų tinklas?

Fokus grupė ir kiekybinė apklausa su atrinktu mokyklų atstovais atskleidė, kad mokyklų tinklas turėtų apimti visas penkias funkcijas:

1. padėti grįžtančioms / atvykstančioms šeimoms lengviau identifikuoti ir pasirinkti mokyklą, atitinkančią jos turimus poreikius ir interesus;
2. užtikrinti su į Lietuvą grįžusiais / atvykusiais vaikais dirbančių mokyklų turimų poreikių patenkinimą;
3. stiprinti mokyklų pasirengimą užtikrinti tiek mokymosi, tiek socialinę bei emocinę paramą;
4. skatinti mokyklas tarpusavyje dalintis turima gerąja patirtimi, metodine medžiaga, darbo metodais;
5. ilgalaikėje perspektyvoje užtikrinti, kad mokyklų tinklo narės konsultuotų tos pačios ir/ar šalia esančios savivaldybės mokyklas, pradedančias dirbti su į Lietuvą grįžusiais / atvykusiais vaikais.

Mokyklų atstovai ypatingai akcentavo 3 ir 4 mokyklų tinklo funkcijas, kurios mokykloms-narėms turėtų būti užtikrintos.

Dauguma mokyklų atstovų akcentavo, kad mokyklų tinklas turi:

- skatinti galimybę tarpusavyje susitikti
- dalintis gerąja patirtimi
- konsultuotis tarpusavyje sprendžiant kylančius iššūkius
- dalintis turimomis metodikomis
- kelti mokytojų kvalifikaciją ir inicijuoti bendrus projektus

Be to, mokyklų tinklas turėtų sudaryti sąlygas mokykloms įgyvendinti visuminę grįžusių/atvykusių vaikų integraciją į švietimo sistemą bei stiprinti į mokyklas besikreipiančių šeimų konsultavimą. Šiuo aspektu mokyklų tinklas turėtų užtikrinti galimybę mokykloms gauti papildomą finansinę paramą, leidžiančią organizuoti išlyginamąsias klases/mobiliąsias grupes, finansuoti papildomas švietimo pagalbos specialistų ir/ar mokytojų padėjėjų valandas dirbant su į Lietuvą grįžusiu/atvykusiu vaiku.

Kokias atsakomybes turėtų prisiimti šios suinteresuotosios šalys?

Mokyklų tinklo narės:

- užtikrinti visuminį (mokymosi, socialinę ir emocinę) grįžusio/atvykusio vaiko integracijos procesą mokykloje;
- dalintis turima informacija, gerą patirtimi su kitomis mokyklomis;
- konsultuoti su į Lietuvą grįžusiais/atvykusiais vaikais dirbti pradedančioms mokykloms savo/šalia esančioje savivaldybėje (tuo atveju, jei konkrečioje savivaldybėje nėra mokyklų tinklo narės).

Savivaldybių švietimo skyrių atsakomybės:

- suteikti mokyklų tinklo narėms finansinę paramą siekiant šiose mokyklose stiprinti visuminį vaiko integracijos procesą (ypatingai psichosocialinę ir emocinę paramą, t.y. mokytojo padėjėjų, asistentų etatus);
- užtikrinti tinkamą ir išsamią informacijos sklaidą konkrečioje savivaldybėje apie mokyklas, kurios priima į Lietuvą grįžusius/atvykusius vaikus;
- aprūpinti mokyklas reikiama metodine medžiaga ir kitomis šiuolaikinėmis ugdymo priemonėmis.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija:

- koordinuoti mokyklų tinklą ir užtikrinti mokyklų tinklo funkcijų įgyvendinimą;
- organizuoti kvalifikacijos tobulinimo seminarus skirtingų dalykų mokytojams ir kitiems mokyklų bendruomenės atstovams;
- sutvarkyti teisinę bazę, tam, kad tarp skirtingų teisės aktų būtų aiški dermė; konsultuoti mokyklas iškilus svarbiems klausimams ar sprendžiant sudėtingas situacijas.

